

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2Cdo/124/2024
Identifikačné číslo spisu: 6121298384
Dátum vydania rozhodnutia: 19.02.2026
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2026:6121298384.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Márie Trubanovej, PhD. a JUDr. Ivety Sopkovej, v spore žalobkyne B. C., nar. F., bytom O., právne zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. Bc. Filip Balla s. r. o., so sídlom Košice, Hlavná 24, IČO: 56 101 716, proti žalovaným 1/ B. S., nar. F. a 2/ X. S., nar. F., obaja bytom O., právne zastúpených advokátom Mgr. Jurajom Berežným, so sídlom Svidník, Centrálna 2/38, IČO: 50 039 229, o zaplatenie sumy 1.077,09 eur s prísl., vedenom na Okresnom súde Bardejov pod sp. zn. SK-5C/15/2021, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 25. januára 2024 sp. zn. 25Co/5/2023, takto

rozhodol:

I. Dovolanie z a m i e t a .

II. Žalovaní 1/, 2/ m a j ú voči žalobkyňi n á r o k na náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

I.

Konanie pred súdom prvej inštancie

1. Okresný súd Svidník (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 30. novembra 2022 č. k. 5C/15/2021-96 (ďalej len „rozsudok súdu prvej inštancie“) zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala proti žalovaným zaplatenia sumy 1.077,09 eur s prísl. z dôvodu, že žalovaní bez právneho dôvodu užívajú časti pozemkov vo vlastníctve žalobkyne, čím sa na jej úkor bezdôvodne obohacujú.

2. Nárok na zaplatenie bezdôvodného obohatenia žalobkyňa uplatnila z dôvodu, že je výlučnou vlastníčkou nehnuteľností zapísaných na LV č. XXXX k. ú. O., a to pozemku parc. C KN č. XXXX/XX - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 3617 m² a pozemku parc. C KN č. XXXX/XX - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 288 m². Na parcele C KN č. XXXX/XX sa nachádza bytový dom s. č. XXXX, ktorého súčasťou je aj byt č. X, zapísaný na LV č. XXXX k. ú. O., ktorého

výlučnými vlastníkami sú žalovaní, ktorí sú súčasne podielovými spoluvlastníkmi spoločných častí a zariadení bytového domu v podiele 10041/55787. Na parcele C KN č. XXXX/XX je zriadené vecné bremeno podľa § 23 ods. 5 zák. č. 182/1993 Z. z. v prospech vlastníkov bytov a nebytových priestorov bytového domu. Celková výmera plochy zastavanej predmetným bytovým domom zasahujúcej do dotknutej parcely vo výlučnom vlastníctve žalobkyne pritom predstavuje 288 m².

3. Na pozemku parcely registra C KN č. XXXX/XX o výmere 3617 m², druh pozemku zastavané plochy a nádvoria sa nachádza účelová komunikácia a zeleň vrátane parkovacích miest, ktoré sú vo vyššie uvedenom pomere 10041/55787 v čiastočnom užívaní žalovaných, keďže ich byt a nebytový priestor sa nachádzajú práve v bytovom dome postavenom na parcele registra C KN č. XXXX/XX o výmere 288 m², druh pozemku zastavané plochy a nádvoria, pričom predmetná parcela je parcelou registra C KN č. XXXX/XX o výmere 3617 m², druh pozemku zastavané plochy a nádvoria absolútne obkolesená, čo medzi stranami nebolo sporné. Celková výmera účelovej komunikácie a zelene vrátane parkovacích miest zasahujúcich do dotknutej parcely vo výlučnom vlastníctve žalobkyne pritom podľa priloženého skutočného zamerania geodetom predstavuje súčet plochy severnej cesty 444 m² a šrafovej plochy 446 m² bezprostredne obkolesujúcich parcelu registra C KN č. XXXX/XX o výmere 288 m², druh pozemku zastavané plochy a nádvoria, na ktorej sa nachádza bytový dom, teda spolu 890 m²..

4. Súd prvej inštancie mal preukázať, že na parcelu C KN č. 3111/24 bolo zriadené vecné bremeno podľa § 23 ods. 5 ZoVBaNP v prospech vlastníkov bytov a nebytových priestorov uvedeného bytového domu. Žalobkyňa nebola vlastníčkou predmetných parciel ku dňu 01. 09. 1993, ale ich bezpodielovou spoluvlastníčkou sa stala v roku 2017 a napokon sa stala ich výlučnou vlastníčkou na základe dohody o vyporiadaní BSM z 03. 10. 2019.

5. Uviedol, že v zmysle § 23 ods. 5 v spojení s § 23 ods. 1 veta prvá zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov (ďalej aj „ZoVBaNP“) vzniklo k pozemku zákonné vecné bremeno, z ktorého sú oprávnení všetci vlastníci bytov a nebytových priestorov v bytovom dome, a ktoré sa vzťahuje nielen na pozemok zastavaný bytovým domom (C KN č. XXXX/XX), ale aj na príľahlý pozemok (C KN č. XXXX/XX). Pozemok parc. č. XXXX/XX posúdil ako príľahlý pozemok, ktorý s pozemkom zastavaným bytovým domom tvorí jeden funkčný celok a slúži na zabezpečenie dostatočne kvalitného užívania jednotlivých bytov a nebytových priestorov v bytovom dome. Žalovaní, ako aj ostatní vlastníci bytov a nebytových priestorov v bytovom dome nemajú reálnu možnosť dostať sa do vchodu bytového domu inak, než po uvedenej parcele a rovnako to platí aj pre možnosť vjazdu do všetkých garáží predmetného bytového domu.

6. Keďže žalobkyňa vlastnícke právo k pozemkom pod bytovým domom i k pozemku parc. C KN č. XXXX/XX nadobudla v čase, kedy už bolo na uvedených pozemkoch zo zákona zriadené vecné bremeno v prospech žalovaných v zmysle § 23 ods. 5 zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov, nemá nárok na finančnú náhradu za už vzniknuté vecné bremeno. V tejto súvislosti poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Cdo/49/2014 (R 73/2016) s právnou vetou: „Právo na náhradu za obmedzenie vlastníckeho práva podľa § 23 ods. 5 ZoVBaNP vzniklo ex lege jednorazovo tomu, kto bol vlastníkom zaťaženého pozemku ku dňu účinnosti tohto zákona (1. septembra 1993). Z predmetného ustanovenia nevyplýva ďalšiemu vlastníkovi zaťaženého pozemku právo na náhradu za pretrvávajúce obmedzenie jeho vlastníckych práv.“

7. Na základe vyššie uvedeného konštatoval, že žalobkyňa v tomto konaní nie je aktívne vecne legitimovaná z dôvodu, že vlastnícke právo k pozemku C KN č. XXXX/XX a C KN č. XXXX/XX nadobudla v čase, kedy bolo na uvedených pozemkoch zriadené vecné bremeno v prospech žalovaných.

8. Súd prvej inštancie súčasne poukázal aj na to, že vo vyššie označenom rozhodnutí najvyšší súd konštatoval, že „finančná náhrada za zriadenie vecného bremena podľa § 23 ods. 5 ZoVBaNP je nepochybne majetkovým právom osoby, ktorá je povinným subjektom z vecného bremena. Predmetné bremeno vzniká „in rem“, vzťahuje sa na každého vlastníka zaťaženého pozemku bez ohľadu na spôsob

zmeny vlastníctva. Nemožno teda jeho vznik posudzovať samostatne v prípade každého nového vlastníka zaťaženého pozemku. Finančná náhrada za vznik vecného bremena je nepochybne jednorazová; nemá teda charakter opakovaného plnenia. Je nelogické, aby pri každej zmene vlastníka mal nový majiteľ zaťaženého pozemku nový nárok na finančnú náhradu za už vzniknuté vecné bremeno.“

9. Z uvedeného je podľa súdu prvej inštancie zrejmé, že nárok na finančnú náhradu je len jeden a má ho len ten vlastník zaťaženého pozemku, ktorý ho vlastnil v čase vzniku vecného bremena, v danom prípade v čase účinnosti zákona o vlastníctve bytov k 1. septembru 1993. Ďalší vlastník zaťaženej nehnuteľnosti už nadobudol pozemok aj s vecným bremenom, a preto nie je možné, aby sa, ako ďalší nadobúdateľ už zaťaženého pozemku s už existujúcim vecným bremenom, domáhal finančnej náhrady za jeho vznik. Bolo vecou pôvodného vlastníka pozemku, či si nárok na túto finančnú náhradu uplatní alebo nie. V zápornom prípade nárok neprechádza na nového majiteľa, teda na žalobkyňu.

10. Navyiac mal súd prvej inštancie s poukazom na ustanovenie § 19 ods. 1, § 23 ods. 1, § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. ZoVBaNP za to, že s vlastníctvom bytov je nerozlučne spojené spoluvlastnícke alebo iné spoločné právo k pozemkom, na ktorom je nehnuteľnosť postavená a z tohto dôvodu jednotliví vlastníci bytov predstavujú podľa § 77 CSP nerozlučné procesné spoločenstvo. Pokiaľ sa preto na konaní nezúčastnia všetci nerozluční spoluvlastníci, súd nemôže návrhu vyhovieť aj pre nedostatok vecnej pasívnej legitímácie z hmotného práva a z uvedeného dôvodu musí žalobu zamietnuť.

11. V danom konaní sa jednalo o nedostatok aktívnej ako aj pasívnej vecnej legitímácie, preto súd žalobu zamietol a úspešným žalovaným priznal náhradu trov konania proti žalobkyni v plnom rozsahu.

II.

Konanie o odvolaní

12. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podala odvolanie žalobkyňa, o ktorom rozhodol Krajský súd v Prešove (ďalej aj ako „odvolací súd“) rozsudkom z 25. januára 2024 č. k. 25Co/5/2023-135 (ďalej len „rozsudok odvolacieho súdu“) tak, že rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovaným priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

13. V podanom odvolaní žalobkyňa ako odvolací dôvod uvádzala nesprávne právne posúdenie podľa § 365 ods. 1 písm. h) CSP - nesprávny právny názor, podľa ktorého v zmysle § 23 ods. 5 zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov vzniklo zo zákona vecné bremeno k pozemku parc. KN-C č. XXXX/XX, ktorý je podľa názoru konajúceho súdu prvej inštancie príľahlým pozemkom k pozemku parc. KN-C č. XXXX/XX, ktorý je zastavaným bytovým domom. V tejto súvislosti namietla, že pozemok parc. KN-C č. XXXX/XX nespĺňa pojmové znaky príľahlého pozemku. Súčasne sa javí žalobkyni nespravodlivé, že za pozemok zastavaný bytovým domom, ktorý je jej vlastníctvom, by jej nemala patriť žiadna náhrada za znehodnotenie jej vlastníckeho práva k tomuto pozemku parc. KN-C č. XXXX/XX, ktorý je zastavaný bytovým domom. Namietla tiež nesprávne právne posúdenie otázky nerozlučného spoločenstva všetkých spoluvlastníkov bytov, majúc za to, že uplatnený nárok voči žalovaným je samostatným nárokom.

14. Súčasne ako odvolaciu námietku podľa § 365 písm. e) CSP namietla nevykonanie dôkazov nevyhnutných pre riadne rozhodnutie veci, a to výsluchu žalovaných a znaleckého dokazovania podľa § 207 CSP.

15. Odvolací súd dospel k záveru (viď bod 34. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu), že súd prvej inštancie úplne zistil skutkový stav veci, vzal do úvahy všetky rozhodujúce skutočnosti, ktoré z vykonaných dôkazov a prednesov účastníkov vyplynuli, a na zistený skutkový stav aplikoval správne právne predpisy, ktoré aj správne vyložil. S výnimkou záveru o nedostatku aktívnej vecnej legitímácie (viď nasledujúci bod) sa odvolací súd v celom rozsahu stotožnil so správnymi skutkovými i právnymi závermi súdu prvej inštancie, ako aj s odôvodnením jeho rozsudku, na ktoré v celom rozsahu poukázal (§ 387 ods. 1, 2 CSP), keď na zdôraznenie správnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie doplnil ďalšie dôvody.

16. Keďže v posudzovanej veci žalobkyňa uplatnila právo podľa zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov (ďalej len „citovaný zákon“), vecnú legitímáciu účastníkov konania bolo potrebné posudzovať podľa tohto hmotnoprávneho predpisu; legitímáciu žalobkyne odvolací súd považoval za v tomto konaní danú jej postavením vlastníka pozemkov pod bytovým domom.

17. Za správny však považoval odvolací súd záver súdu prvej inštancie o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovaných, pretože podľa § 13 ods. 1 zákona č. 182/1993 Z. z. je s vlastníctvom bytu a nebytového priestoru v dome nerozlučne spojené spoluvlastníctvo spoločných častí domu, spoločných zariadení domu, príslušenstva a spoluvlastníctvo alebo iné spoločné práva k pozemku a vzhľadom na charakter hmotnoprávneho vzťahu predmetného sporu (§ 23 ods. 1 a 5 citovaného zákona) ide o tzv. nútené nerozlučné procesné spoločenstvo, preto pasívna vecná legitímácia svedčila všetkým vlastníkom bytov a nebytových priestorov v bytovom dome a uvedený právny režim bolo potrebné uplatňovať aj vo vzťahu k inému vecnému právu k pozemku, teda k zákonnému vecnému bremenu.

18. K námietke žalobkyne týkajúcej sa nevykonania dôkazov odvolací súd uviedol, že rozhodnutie prvoinštančného súdu v rovine dokazovania bolo vecne správne, a to aj s poukazom na nález Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 350/08. Súd prvej inštancie podľa odvolacieho súdu viedol dokazovanie v dostatočnom rozsahu potrebnom pre rozhodnutie vo veci, keď pred meritórnym rozhodovaním skúmal ex offo splnenie procesných podmienok, pričom po zistení, že tieto nie sú naplnené (vecná legitímácia) dospel k záveru, že je potrebné žalobu zamietnuť.

19. K námietke o nesprávnom právnom posúdení odvolací súd uviedol, že ani táto odvolacia námietka naplnená nebola, nakoľko zistil, že súd prvej inštancie správne zistil skutkový stav, na základe vykonaného dokazovania dospel aj k správnym skutkovým zisteniam a zároveň prejednávajúcu vec správne právne posúdil. Súd prvej inštancie jasne a dostatočne vysvetlil právne dôvody, pre ktoré žalobu zamietol. Zákonodarca ustanovením § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. riešil úpravu pomerov medzi vlastníkom pozemku a vlastníkami bytov v bytovom dome takým spôsobom, že zo zákona zriadil pre vlastníkov bytov vecné bremeno, ktorého obsahom bolo a je právo spoluužívania zastavaného pozemku v rozsahu zodpovedajúcej veľkosti spoluvlastníckeho podielu na spoločných častiach domu. Za takéhoto stavu vzťah medzi vlastníkom pozemku a vlastníkami bytov v bytovom dome bol už usporiadaný zákonnou úpravou. Zákon č. 182/1993 Z. z. neobsahuje bližšiu úpravu, ktorá by riešila náhradu za zriadenie vecného bremena v zmysle vyššie citovaného ustanovenia § 23 ods. 5. Dotknutý vlastník sa teda môže dovoliavať práva na poskytnutie náhrady priamo s odvolaním na čl. 11 ods. 4 Listiny bez toho, aby bolo nevyhnutné z hľadiska ústavnej istoty toto právo konštituovať ešte predpisom nižšej právnej sily. Vlastník pozemku, ktorému bolo zákonom obmedzené jeho vlastnícke právo zriadením vecného bremena má tak nárok na peňažnú náhradu za toto obmedzenie s tým, že tento nárok je peňažnou pohľadávkou, ktorá sa ako záväzkové právo, a nie ako vecné právo, premlčuje. Právo na zaplatenie finančnej náhrady za zriadenie vecného bremena je právom majetkovým, ktoré podlieha premlčaniu v zmysle § 100 a nasl. OZ, pričom neexistuje osobitná úprava ohľadom dĺžky premlčacej doby. Platí preto všeobecná premlčacia doba v trvaní troch rokov, ktorá plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz. Predmetné právo sa mohlo vykonať prvýkrát v deň účinnosti zákona č. 182/1993 Z. z., ktorým sa právo vecného bremena zriadilo. Všeobecná trojročná premlčacia doba začala tak plynúť dňom 1. septembra 1993 a uplynula dňom 1. septembra 1996. Žaloba v predmetnej veci bola podaná až 14. apríla 2021. Postup, ktorého sa žalobkyňa v konaní domáhala s odkazom na bezdôvodné obohatenie, preto neprichádzal do úvahy.

20. Odvolací súd ustálil pojem príľahlý pozemok podľa § 2 ods. 6 zákona č. 182/1993 Z. z. ako pozemok, ktorý bol určený na spoločné užívanie, či mal od postavenia stavby slúžiť výlučne tomuto domu a jeho obyvateľom, či sa na ňom nachádzajú nejaké prístrešky, oplotenia a pod., pričom má ísť o pozemok susediaci so zastavanou plochou pod domom, hoci to nie je jediným kritériom. Rovnako pozemok často môže slúžiť na prístup do bytového domu, ale ani to nemusí byť jediné kritérium. Taktiež nebolo možné príľahlý pozemok posudzovať analogicky podľa § 151o ods. 3 Občianskeho zákonníka, keďže tu zákonodarca upravil výslovne otázku zriaďovania vecných bremien na účely prístupu vlastníka

k stavbe, avšak v prípade zákona č. 182/1993 Z. z. mienil upraviť vzťah aj k pozemkom, ktoré sa postupom času od vzniku domu v dôsledku spôsobu užívania domu a jeho okolia pôvodne nájomcami, a neskôr vlastníkmi bytov, môžu považovať za príahlé.

21. Nestotožnil s tvrdením žalobkyne, že pozemok parc. KN-C č. XXXX/XX k. ú. O. nie je pozemkom príahlým k bytovému domu, vzhľadom na charakter jeho využitia a jeho rozsiahlu výmeru. Z katastrálnej mapy podľa odvolacieho súdu jednoznačne vyplynulo, že tento pozemok priamo obkolesuje niekoľko bytových domov na ulici O. v O., medzi nimi aj bytový dom s. č. XXXX, v ktorom bývajú žalovaní. Samotná veľkosť príahlého pozemku, resp. jeho výmera pritom nemala argumentačne význam, keďže slúži viacerým bytovým domom. Odvolací súd ďalej dôvodil, že za príahlý pozemok v zmysle § 23 ods. 1 zákona č. 182/1993 Z. z. je možné považovať aj uvedený pozemok parc. KN-C č. XXXX/XX, a to jednak vzhľadom na jeho umiestnenie (obkolesuje viacero bytových domov na ul. O.) za súčasnej okolnosti, že v blízkom okolí nemajú vlastníci, resp. nájomcovia tohto bytového domu inú možnosť vstupu, vjazdu, resp. parkovania a tiež vzhľadom na dlhoročné využívanie tohto pozemku žalovanými, resp. ich právnymi predchodcami. Ak vlastník bytu nie je spoluvlastníkom zastavaného pozemku a príahlého pozemku, v takomto prípade je v súlade s § 23 ods. 1 prvou vetou zákona č. 182/1993 Z. z. s vlastníctvom bytu spojené „iné spoločné právo“ k zastavanému a príahlému pozemku. Týmto iným spoločným právom je pritom nepochybne právo zodpovedajúce vecnému bremenu podľa § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. Toto právo sa pritom zmluvou o prevode vlastníctva bytu neprevádza, ale podľa § 23 ods. 1 vo vzťahu k § 23 ods. 5 zákona č. 182/1993 Z. z. prechádza priamo na nadobúdateľa bytu (keďže ide o vecné bremeno pôsobiace „in rem“; viď rozsudok NS SR z 1. júla 2006 sp. zn. 2Cdo/281/2005, publikované v ZSP 54/2006).

22. Z uvedených dôvodov považoval odvolací súd odvolanie žalobkyne za nedôvodné, preto rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny a úspešným žalovaným priznal vo vzťahu k žalobkyni nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

III.

Dovolanie žalobkyne

23. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie (ďalej aj ako „dovolateľka“). Prípustnosť dovolania odôvodnila § 420 písm. f) CSP.

24. Za nesprávny procesný postup, znemožňujúci žalobkyni uskutočnenie jej procesných práv v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP, označila dovolateľka nevyssporiadanie sa odvolacieho súdu s argumentáciou, týkajúcou sa odvolacích dôvodov podľa § 365 ods. 1 písm. h) a e) CSP.

25. Rozsudok odvolacieho súdu považuje dovolateľka za arbitrárny, nakoľko odvolací súd ignoroval odvolaciu námietku žalobkyne, že súd prvej inštancie náležite neodôvodnil, prečo nevykonal ňou navrhnuté dôkazy - výsluch žalovanej a nariadenie znaleckého dokazovania, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností a zamietnutie tohto návrhu bolo v rozpore so zákonom a odvolací súd sa s touto námietkou nevyssporiadal.

26. Pokiaľ odvolací súd odôvodnil potvrdenie rozhodnutia súdu prvej inštancie názorom, že za príahlý pozemok v zmysle § 23 ods. 1 zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov je možné považovať aj pozemok parc. KN-C č. XXXX/XX, a to vzhľadom na jeho umiestnenie (obkolesuje viacero bytových domov na ul. O.) a súčasne okolnosti, že v blízkom okolí nemajú vlastníci, resp. nájomcovia tohto bytového domu inú možnosť vstupu, vjazdu resp. parkovania a tiež vzhľadom na okolnosť dlhoročného využívania tohto pozemku žalovanými, resp. ich právnymi predchodcami, žalobkyňa považuje zmienený právny názor za nesprávny. Zdôraznila, že vo veci konajúce súdy v celom rozsahu neprihliadali na základné princípy právneho štátu, a výhradne formalisticky pristúpili k údajnému naplneniu zákonných podmienok zákonného vecného bremena. Poukázala na rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 38/1995 z 3. apríla 1996 a sp. zn. PL. ÚS 4/2000 zo 4. júla 2000, podľa

ktorých Národná rada Slovenskej republiky nie je oprávnená priamo zákonom vyvlastniť alebo nútene obmedziť vlastnícke právo. V dôsledku predmetného vecného bremena zriadeného zákonom o vlastníctve bytov a nebytových priestorov žalobkyňa ako vlastníčka pozemkov nemôže s dotknutými nehnuteľnosťami voľne nakladať, užívať ich, udržiavať ich, zabrániť znehodnoteniu alebo skaze, ani z nich nemôže mať primeraný výnos. Takýmto vlastníkom ostáva iba holé vlastníctvo, vlastník je síce formálne evidovaný ako vlastník, ale nemôže realizovať oprávnenia, ktoré sú obsahom vlastníckeho práva. Možnosť nakladania s nehnuteľnosťami je taktiež značne obmedzená. Naproti tomu žalovaní ako vlastníci bytov a nebytových priestorov nachádzajúcich sa v bytovom dome sú oprávnení bezodplatne užívať zákonné vecné bremeno zriadené bytovým zákonom k nehnuteľnostiam. Tento stav má za následok skutočnosť, že vlastníci bytov a nebytových priestorov nemajú žiadnu motiváciu ani záujem pristúpiť k vysporiadaniu vlastníckych práv. Výklad aplikovaný prvoinštančným ako aj odvolacím súdom je podľa dovolateľky v rozpore s princípmi moderného právneho štátu. V danej súvislosti žalobkyňa poukázala na rozhodnutia Ústavného súdu SR z 3. apríla 1996 sp. zn. PL. ÚS 38/95, zo 4. júla 2000 sp. zn. PL. ÚS 4/2000 a zo 16. októbra 2018 sp. zn. III. ÚS 388/2018.

27. Na základe uvedených skutočností dovolateľka navrhla, aby dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu ako aj prvoinštančného súdu, vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a rozhodnutie a priznal jej voči žalovaným nárok na náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

28. Žalovaní sa k dovolaniu žalobkyne nevyjadrili.

IV.

Konanie o dovolaní

29. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú dané aj predpoklady prípustnosti dovolania.

30. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu a to z akýchkoľvek hľadísk (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/165/2017, 3Cdo/14/2017, 4Cdo/157/2017, 5Cdo/155/2016, 8Cdo/67/2017). Dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

31. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (pozri sp. zn. 3Cdo/42/2017, 4Cdo/95/2017, 5Cdo/87/2017, 8Cdo/99/2017).

32. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je skôr reštriktívny výklad (pozri sp. zn. 1Cdo/26/2017, 2Cdo/154/2017, 3Cdo/42/2017, 5Cdo/12/2017, 7Cdo/163/2017, 8Cdo/73/2017).

33. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti.

34. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP. Žalobkyňa výslovne uplatnila dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP.

Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 1, 2 CSP).

Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP).

35. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a dôvodnosť dovolania v prípade, ak miera porušenia procesných práv strany v dôsledku nesprávneho procesného postupu súdu nadobudla značnú, výraznú, resp. relevantnú intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia sa rozumie nesprávny (vadný) procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení procesných ustanovení, ktoré sa vymykajú zákonnému, ale aj ústavnému procesno-právnomu rámcu, ktorý zároveň znamená aj porušenie procesných práv garantovaných ústavou. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie), znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (tu porovnaj R 129/1999 a sp. zn. 1Cdo/202/2017, 2Cdo/162/2017, 3Cdo/22/2018, 4Cdo/87/2017, 5Cdo/112/2018, 7Cdo/202/2017 a 8Cdo/85/2018). Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov.

36. Dovolací súd poukazuje na to, že v civilnom sporovom konaní súd nie je viazaný návrhmi strán na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky nimi navrhované dôkazy. Rozhodovanie o tom, ktoré dôkazy budú vykonané, patrí výlučne súdu, a nie stranám (§ 185 ods. 1 CSP). Ak sa súd rozhodne, že určité dôkazy nevykoná (napr. preto, že sú podľa jeho názoru pre vec nevýznamné alebo nadbytočné), alebo vykoná iné dôkazy na zistenie rozhodujúcich skutočností, nemožno to považovať za vadu zmätočnosti (viď R 125/1999). Procesnému právu strany sporu navrhovať dôkazy zodpovedá povinnosť súdu nielen o vznesených návrhoch (a dôkazoch) rozhodnúť, ale tiež pokiaľ im nevyhovie, vo svojom rozhodnutí odôvodniť, prečo, z akých dôvodov tak neurobil. V danom prípade odvolací súd nevykonanie navrhnutých dôkazov zdôvodnil v už vyššie spomenutom bode 41. odôvodnenia svojho rozsudku.

37. Dovolací súd súčasne poukazuje na rozhodovaciu prax najvyššieho súdu, podľa ktorej je ustálený názor, že nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je vadou konania v zmysle § 420 písm. f) CSP (porovnaj sp. zn. 1Cdo/41/2017, 2Cdo/232/2017, 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 7Cdo/11/2017, 8Cdo/187/2017). Súlad tohto právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky posudzoval ústavný súd, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neutržateľnosti (II. ÚS 465/2017, III. ÚS 40/2020).

38. Dovolateľka za vadu konania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP považovala to, že odvolací súd ignoroval skutočnosť, že súd prvej inštancie nedôvodne zamietol jej návrh na vykonanie dokazovania za účelom zistenia rozhodujúcich skutočností (výsluch žalovaných a nariadenie znaleckého dokazovania), že zamietnutie návrhu na vykonanie výsluchu žalovanej nebolo súdom prvej inštancie odôvodnené, pričom odvolací súd taktiež nevykonanie týchto dôkazov dostatočne neodôvodnil. Z tohto dôvodu považovala napadnutý rozsudok odvolacieho súdu za nepreskúmateľný a arbitrárny, porušujúci jej právo na spravodlivý proces.

39. Z rozsudku súdu prvej inštancie vyplýva, že tento súd žalobu zamietol primárne tak z dôvodu nedostatku aktívnej vecnej legitímácie žalobkyne ako aj z dôvodu nedostatku pasívnej vecnej legitímácie na strane žalovaných, majúc za to, že žalovanými mali byť všetci spoluvlastníci bytového domu (nútené procesné spoločenstvo), keď nedostatok či už aktívnej alebo pasívnej vecnej legitímácie má vždy za následok zamietnutie žaloby bez potreby vykonávania ďalšieho dokazovania.

40. I keď odvolací súd na rozdiel od súdu prvej inštancie žalobkyňu (ako vlastníčku predmetných pozemkov) považoval za aktívne vecne legitímovanú, súčasne považoval za správny názor súdu prvej inštancie o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie z dôvodu nedostatočne a nesprávne označeného okruhu žalovaných účastníkov (viď body 36. až 40. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu), t. j. všetkých vlastníkov bytov v bytovom dome s. č. XXXX na parc. č. XXXX/XX, tvoriacich nútené procesné spoločenstvo.

41. Dovolací súd zdôrazňuje, že konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvej inštancie, stačí ak v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci; rozhodnutie odvolacieho súdu tak v sebe zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie.

42. Odvolací súd sa s touto dovolacou námietkou vysporiadal v bode 41. odôvodnenia jeho rozsudku, v ktorom uviedol aj s poukazom na Nález Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 350/08, že „dokazovanie v občianskom súdnom konaní prebieha vo viacerých fázach; od navrhnutia dôkazu cez jeho zabezpečenie, vykonanie a následné vyhodnotenie. Kým navrhovanie dôkazov je právom a zároveň procesnou povinnosťou účastníkov konania, len súd rozhodne, ktorý z označených (navrhnutých) dôkazov vykoná. Uvedené predstavuje prejav zákonnej právomoci všeobecného súdu korigovať návrhy účastníkov na vykonanie dokazovania sledujúc tak rýchly a hospodárny priebeh konania a súčasne zabezpečiť, aby sa zisťovanie skutkového stavu dokazovaním držalo v mantineloch predmetu konania, a aby sa neuberalo smerom, ktorý z pohľadu podstaty prejednávanej veci nie je relevantný.“

„Odvolacím súdom nebol nezistený (zrejme mal na mysli „nebol zistený“ - poznámka dovolacieho súdu) taký postup okresného súdu, ktorý by znamenal vybočenie z kritérií vyššie uvedeného hodnotenia dôkazov. V predmetnej veci pred meritórnym rozhodovaním skúmal ex offi súd prvej inštancie splnenie procesných podmienok, pričom po zistení, že tieto nie sú naplnené (vecná legitímácia) dospel k záveru, že je potrebné žalobu zamietnuť. Dokazovanie preto viedol v dostatočnom rozsahu potrebnom pre rozhodnutie vo veci.“

43. Vzhľadom na odvolaní ani dovolaní nenašiel záver o nedostatku pasívnej vecnej legitímácie, keď odvolací súd sa stotožnil v tejto časti so záverom súdu prvej inštancie (§ 387 ods. 2 CSP), dovolací

súd považuje odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu za dostatočné, zrozumiteľné a jasné, a preto v tejto časti prípustné dovolanie uplatnené z dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP nepovažoval za dôvodné.

44. Dovolateľka v rámci uplatneného dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP ďalej namietala nesprávny procesnoprávny názor odvolacieho súdu, že pozemok parc. C KN č. XXXX/XX je v zmysle § 23 ods. 1 zák. č. 182/1993 Z. z. ZoVBaNP príslušným pozemkom, a že došlo k naplneniu zákonných podmienok vzniku zákonného vecného bremena. Tieto námietky žalobkyne smerujú k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci odvolacím súdom, ktoré by za predpokladu relevantného vymedzenia v intenciách ustanovenia § 432 ods. 1, 2 CSP napíňal prípustnosť dovolania podľa § 421 CSP. Nesprávne právne posúdenie však vadu zmätočnosti v zmysle uplatneného dôvodu dovolania podľa § 420 písm. f) CSP nezakladá (viď R 24/2017).

45. Vzhľadom na vyššie uvedený záver, že odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu je dostatočné, zrozumiteľné a presvedčivé, dovolací súd dovolanie uplatnené z dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP zamietol ako nedôvodné podľa § 448 CSP.

46. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v zmysle § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 262 ods. 1 CSP tak, že žalovaným priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania voči žalobkyni v súlade so zásadou úspechu vyplývajúcou z § 255 ods. 1 CSP s tým, že o výške náhrady trov dovolacieho konania rozhodne súd prvej inštancie v zmysle § 262 ods. 2 CSP.

47. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.